

УТИЦАЈ ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА НА МЕНАџМЕНТ ПОСЛОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

THE INFLUENCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE MANAGEMENT OF BUSINESS ORGANIZATIONS

Ивана Савичић

Мастер студиј, Универзитет у Источном Сарајеву, Факултет пословне
економије Бијељина, Бијељина, Република Српска, Босна и Херцеговина
markovic_ivana@yahoo.com

***Апстракт:** Информационе технологије су настале као резултат иновација на тржишту. Оно што је неминовно, јесте чињеница, да се кроз цео свет прожимају информационе технологије, кроз све аспекте људског деловања и пословања. ИТ руши баријере између појединаца запослених у пословним организацијама интегришући их и упућујући их једне на друге. Свака организација, обављањем пословних процеса, тежи да оствари повећање продуктивности пословања. То ће постићи управо употребом информационих технологија јер оне представљају кључни фактор развоја и напретка савременог друштва и помоћу њих се постиже конкурентска предност. ИТ су својом појавом учиниле да менаџмент пословне организације успешно и благовремено реагује на догађаје из средине, те да, ако се за то укаже потреба, мења производни програм предузећа. Компјутеризацијом се постиже да економија обима уступи место економији ширине, те и мали пословни системи могу парирати великим системима по квалитету и цени производа или услуга.*

***Кључне речи:** информационе технологије, менаџмент, продуктивност, иновације.*

***Abstract:** Information technology has emerged as a result of innovations in the market. What is inevitable is the fact that throughout the world, information technology is intertwined, through all aspects of human activity and business. IT breaks barriers between individuals in business organizations by integrating them and referring them to each other. Each organization, by carrying out business processes, strives to achieve an increase in productivity. This will be achieved precisely through the use of information technologies because they represent a key factor in the development and progress of the modern society and with them a competitive advantage is achieved. IT has made it possible for the management of a*

business organization to respond successfully and timely to events from the environment, and, if necessary, to change production program. By computerizing it, economies of scale give way to the economy of the width, and small business systems can paraphrase to large systems in terms of quality and price of products or services.

Key Words: *Information technologies, management, productivity, innovation.*

УВОД

Према Америчкој асоцијацији за информационе технологије, ИТ се дефинишу као развој, дизајн, изучавање или управљање рачунарским информационим системима, хардвером и софтвером. ИТ уз помоћ рачунара примају, складиште, обрађују, чувају и безбедно шаљу информације.

ИТ у својој основи тежи да побољша људске напоре у решавању проблема на начин да користе технолошки засноване системе и процесе који побољшавају ефикасност информација у различитим стратешким и оперативним ситуацијама. Према истраживању (Zuppo, Colrain, 2016), успешност у информационој технологији зависи од способности да се носимо са укупном архитектуром система, његових интерфејса са људима и организацијама и веза са спољним окружењем, те је од критичног значаја и његова способност претварања информација у знање.

Први напори у развоју ИТ су били усмерени на олакшање канцеларијског пословања. Еволуција је текла од електричних писаћих машина, преко напредног технолошког хардвера као што је факсна машина и персонални рачунар, док се данас главни аспект ИТ тиче умрежавања и интернета.

Информационе технологије су постале значајан део свакодневног живота. Имају велики утицај, како на професионални, тако и на приватан живот људи, и својим развојем утичу на њихово континуирано усавршавање и прилагођавање.

Појавом интернета пословне организације теже за све већом применом информационих технологија у својим пословним активностима, како би на тај начин постигле конкурентску предност. Сматра се да пословне организације које не користе интернет, имају застарели начин пословања.

Циљ овог рада је да утврдимо на који начин информационе технологије утичу на менаџмент пословних организација.

Методе истраживања које су примењиване су дедуктивна и дескриптивна, а да би се задовољили основни методолошки захтеви, коришћене су још и методе објективности, поузданости, општости.

1. ТЕХНИЧКО ТЕХНОЛОШКЕ ПОТРЕБЕ КАО ОСНОВ ПОТРЕБА ЗА НАСТАЈАЊЕМ САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА, УКЉУЧУЈУЋИ И ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Живимо у времену константних промена и то веома широких, брзих и дубоких, које су захватиле и све више захватају сваку сферу живљења, све делатности и све аспекте људског рада и деловања. Са појавом информационе ере, долази до

коренитих, глобалних промена у начину производње и дистрибуције робе, као и захтева потрошача за одређеним карактеристикама производа.

Савремена друштва карактерише техничко – технолошка револуција која доноси низ промена у начинима производње, где је економска револуција најважнија. Са променама, долази до стварања нових начина тржишног привређивања, коришћења ресурса, као и потреба за креативношћу учесника у пословним активностима.

Према Стефановићу и Покрајцу (2001) „научно технички напредак делује на развој привреде у следећем смислу:

- 1) развијајући квалитет производних чинилаца и подижући њихову ефективност, односно продуктивност,
- 2) утичући на сталне промене материјалне структуре производње кроз све ширу друштвену поделу рада и на њеној основи њену диверсификацију,
- 3) све пресудније опредељујући својим темпом динамику раста привреде, тиме што снагом свога дејства доминира у односу на остале факторе развоја и
- 4) уз стално присутну могућност да у свом неконтролисаном деловању изазове негативне економске, социјалне и друге ефекте.“(стр. 49)

За опстајање предузећа, најважније категорије представљају раст и развој. Да би предузећа опстала на тржишту у борби са конкуренцијом, морају пратити трендове и формирати стратешки приступ менаџменту технологије који се заснива на менаџменту, предузетништву и иновацијама.

Евидентна је чињеница да технологија чини основ развоја, а она почива на иновацијама које могу бити изазване захтевима окружења, те предузеће мора прихватити оно што околина диктира. Са друге стране, пак, предузеће може и утицати путем иновација на промене у средини. Управо зато је битно стратешко управљање технологијом јер ће менаџмент на тај начин ускладити однос између захтева средине и структуре технологије у организацији. Од тога зависи да ли ће предузеће бити доминантно на тржишту или ће морати да следи јаче конкуренте.

Технологија је веома важна за стицање конкурентске предности и да би је остварили, менаџери предузећа морају познавати улогу технологије у пословној стратегији. Управо развој технологије представља један од кључних покретача економског раста и развоја. Схвативши колики је значај примене технолошких иновација и колико оне доприносе постизању бољих перформанси предузећа и повезујући је са успешношћу пословања, менаџери пословних организација су увидели да је теже остварити развој у недостатку нових технологија.

2. ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ (ИТ) И МЕНАЏМЕНТ

Савремено предузеће користи информационе технологије у извршним и управљачким процесима. У оба случаја задатак технологије је да рационализује људску активност и да олакша рад људима у пословној активности. Сматра се да су Leavitt i Whisler први употребили израз информациона технологија и испитивали њен директан утицај на организацију предузећа. Они су развили

хипотезу о информативној организацији у којој се комбинује управљачко знање и информациону технологију.

Према Цвијановићу (2017) „у модерном пословању се не поставља питање да ли менаџер у предузећу треба да има информациони систем, већ који је информациони систем адекватан за његов вид пословања. Менаџер користи информационе системе код представљања пословних ситуација, доношења одлука, контроле и комуницирања.“ (стр. 416)

Информационе технологије представљају дисциплину новијег карактера, али због потреба предузећа за овом дисциплином, она се све брже развија. Све организације данас користе системе засноване на ИТ, па се са правом може рећи да пословање свих области зависи од информационих технологија.

2.1. Потреба пословних система за ИТ

Време у коме живимо се назива информатичко доба јер модерно друштво данас не функционише без информационих технологија. Оне представљају саставни део живота сваког појединца, друштва и организација јер се данас и пословање и комуникација и свакодневни живот ослањају на употребу рачунара.

Све организације теже да постигну што боље резултате са што мање људи и у што краћем временском периоду. Сходно томе, циљ сваког предузећа је да постигне повећање продуктивности, бољу подршку купцима и предност на тржишту. Најбољи начин за постизање датих циљева је употребом информационих технологија. Може се рећи да ће основни фактор снаге и употребне вредности данашњих менаџера постати брзина и успешност примене информационих технологија.

Употреба информационих технологија веома повољно утиче на пословање предузећа, пружајући низ предности. Њиховом употребом предузеће модернизује пословне активности уз смањен број запослених радника, има боље финансијско пословање, рационално користи ресурсе и енергију, врши квалитетну дистрибуцију материјала, роба и услуга и постаје конкурентније на тржишту.

Потреба предузећа за информационом технологијом настаје услед постојања јаке тржишне конкуренције, те предузећа која желе да буду у кругу најуспешнијих постају принуђена да мењају пословну стратегију и организацију. Информације се јављају као стратешки ресурс, па се њиховом употребом постиже успешност пословања и остварују бољи резултати.

2.2. Утицај ИТ на поједине делове организације

Технологија у предузећу има веома јасну улогу, а то је да се помоћу ње веома брзо реагује на промене и догађаје у окружењу. Ако је предузеће добро информатизовано, моћи ће брзо да реагује и да мења производни програм чим се за то укаже потреба. На тај начин ће остварити већу продуктивност и повећати квалитет сопственог производа.

Коришћењем информационе технологије економија ширине доминира над економијом обима. Она омогућава и најмањим пословним системима да послују и производе квалитетне производе са истим ценама као и велики системи.

Информациони системи омогућавају менаџменту да управља пословањем. Помоћу њих, менаџмент предузећа на свим нивоима и у сваком тренутку има тачне и поуздане информације о свим процесима рада. На основу тога менаџери могу доносити оптималне и благовремене пословне одлуке које су засноване на анализи претходних догађаја, трендовима, статистичким подацима и тренутном стању пословања. Неки делови информационог система могу имати различиту хардверску архитектуру и оперативне системе, као и једну или више база података. Постојањем интегралног информационог система се сви хардверски и софтверски ресурси предузећа интегришу у јединствену функционалну целину. Интегрални информациони систем, поред тога што прати финансијско стање, омогућаје менаџменту да прати on-line путем какво је реално стање и како тече комплетан процес производње у фабрици и континуелно праћење количина, квалитета, производних асортимана, трошкова, стања у магацину, шкарта и отпада, радних налога, доприноса запослених и евентуалних застоја и прекида производње.

По Банковићу (2008) импликације ИТ на менаџмент су такве да доприноси задовољавању иновационих потреба на више начина:

- креира нове апликације које предузећу доносе директну стратешку предност
- информациони системи су одавно препознати као конкурентско оружје, јер доносе директне уштеде потрошачима и на тај начин их одвраћају од конкуренције
- ИТ подржава стратешке промене, нпр. репројектовање, нпр. дозвољава ефикасну децентрализацију пружањем брзих комуникација, чиме се усмрава и скраћује време дизајнирања производа и изградња уз помоћ рачунаром подржаних инжењерских алата
- ИТ корисно и ефикасно повезује предузеће са пословним партнерима (нпр. мреже које на глобалном нивоу повезују агенте, купце и добављаче)
- доприноси смањењу трошкова пословања (нпр. продаја деоница он лине је 90% јефтинија од продаје ван мреже – иновација у ценама је често покретачка снага у обезбеђењу стратешке предности)
- ИТ обавља пословни и информативни рад сакупљањем и анализом информација о производима, тржиштима, ривалима и променама у окружењу (нпр. ако менаџер прибави важне информације пре конкуренције, пре ће увести потребне информације и тиме стећи стратешку предност).

2.3. Примена ИТ у пословним активностима предузећа

Пословање савремене привреде се врши на основу поседовања информација о домаћем и страном тржишту и окружењу и откривању њихових законитости.

Помоћу информационих технологија то постаје могуће, а поред тога, доносе се ваљане пословне одлуке, налази се оптимално решење и смањује ризик приликом укључивања у међународну размену рада.

Информационе технологије утичу на рад и квалитет пословања предузећа преко непосредних и посредних утицаја.

Непосредни утицаји су лако мерљиви, изражавају се бројчано и огледају се у уштедама у ресурсима, времену или поједностављењу пословних процеса предузећа, док су посредни утицаји важнији, али их је тешко измерити.

У предузећима менаџери користе информационе технологије и на тај начин обезбеђују све неопходне информације о стању материјала, залиха, поруџбина, буџету и осталим подацима који су битни за доношење одлука.

ИТ су позитивно утицале на рад менаџера, пре свега јер омогућавају да у сваком тренутку поседују тачне и поуздане информације о свим дешавањима и процесима рада, те се могу доносити оптималне пословне одлуке.

Поред праћења финансијског стања, менаџери могу имати он лине увид у реално стање комплетног производног процеса и могу континуирано пратити:

- количину производње,
- радне налоге,
- производни асортиман,
- остварен квалитет производа,
- трошкове,
- колико има отпада и шкарта,
- стање у магацинима,
- застоје у раду,
- залагање и резултате рада запослених.

ЗАКЉУЧАК

Информационе технологије директно и индиректно утичу на менаџмент пословних организација. У савременом добу не може се замислити ни једна организација без утицаја информационих технологија. Хардвер, софтвер, скенер, штампач, телефон, фах су саставни део информационих технологија које имају знатан утицај на пословну организацију.

Да би пословне организације опстале на савременом тржишту морају пратити трендове развоја информационих технологија. Појавом ИТ знатно се смањују трошкови пословне организације кроз време, брзину и проток информрација. Технологија је једна од кључних фактора за стицање конкурентске предности што је основни циљ сваке организације.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Ловичић, М., и Ставрић, Б. (2011). *Основи менаџмента*. Бијељина: Факултет пословне економије Бијељина.
- [2] Марио С. (2017) *Дигитална трансформација пословања*, Загреб: Економски факултет Загреб
- [3] Мелита К. (2017) *Неки аспекти ИТ менаџмента у увјетима дигиталне економије*, Вараждин: Факултет организације и информатике
- [4] Мирољуб Б. (2008) *Менаџмент информационих система*, Крагујевац: Висока техничка школа струковних студија Крагујевац
- [5] Раде С., Марко С. (2008). *Нова економија – New economy*, Београд: Економски факултет Београд
- [6] Ранко Л. (2007). *Менаџмент*. Београд: Универзитет Сингидунум, Факултет за финансијски менаџмент и осигурање, Београд
- [7] Тамара У. (2006). *Електронско пословање*. Београдска пословна школа, Београд
- [8] Видоје С., Драго Ц. и Бошко В. (2012). *Лавиринти менаџмента*. Београд: Институт за економику пољопривреде Београд
- [9] <http://www.noviekonomist.info/ojs/index.html>
- [10] ict.edu.rs

SUMMARY

Information technologies were created by the development of the market. Over time, they have become an integral part of every individual's life and business organization. All organizations today use IT-based systems, so it can rightly be said that the business of all areas depends on information technology. In companies, managers use information technologies and thus provide all the necessary information about the state of the material, inventories, orders, budget and other information relevant for making decisions.